

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра міжнародних економічних відносин

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності 6.05051 Міжнародні економічні відносини
за освітньою програмою
«Міжнародна економіка»

на тему: **«СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗАЛУЧЕННЯ ПРЯМИХ
ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В ЕКОНОМІКУ ОДЕСЬКОГО РЕГІОНУ»**

Виконавець:
студент ЦЗФН, гр..4зф7

Крицький Вадим Павлович _____

/підпис/

Науковий керівник:

к.е.н, доцент

Уханова Інна Олегівна _____

/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. В сучасних умовах розвитку регіональної економіки актуальним є питання іноземних інвестицій, тому що грамотна політика в області залучення іноземних капітальних вкладень є однією з умов успішного розвитку регіональної економіки. Особливо це стосується саме прямих іноземних інвестицій так як саме вони націлені на довгострокову співпрацю з боку інвестора, що відрізняє їх від портфельних головною метою яких є короткострокові фінансові вигоди. Через це будь – який регіон зацікавлений саме в перш за все зацікавлена в припливі прямих іноземних інвестицій (ПІІ), так як вони безпосередньо направляються в реальний сектор національної економіки регіону-реципієнта.

Численними дослідженнями, відображеними в економічній літературі, доведено, що вигоди і переваги від прямих іноземних інвестицій можуть бути значними: ПІІ розглядаються як важливе джерело капіталу; через мультиплікатор зростання інвестицій відбувається зростання валового регіонального продукту (ВРП), що несе за собою економічне зростання; приплив технологій та інновацій у виробничі процеси, готовий продукт, передачу ноу-хау, передового управлінського досвіду, більш досконалої організаційної практики, підвищення загальних стандартів; збільшення експорту за рахунок зростання суспільного виробництва висококонкурентних товарів і стимулювання міжнародної торгівлі тощо.

На сьогодні в Одеському регіоні спостерігається структура та обсяг прямих іноземних інвестицій, які не можна визначити в якості оптимальних, однак регіон має значну кількість переваг, використання яких сприяє створенню сприятливого інвестиційного клімату. Вищевикладене обумовлює вибір теми кваліфікаційної роботи та її актуальність.

Теоретичні проблеми політики залучення прямих іноземних інвестицій широко висвітлені в працях таких вчених як: Тихонова К. А., Загірна Т. О., Клепиков Н. В., Суханова І. В., Довгоцько Н. А., Йолкін С. Є. Ідченко Н. В., Завгородня Т.В., Метельов С. Є., Круглов В. М., Литвинова В. В., Чижик В. П., Калініна Н. М., Нікітська Е. Ф., Вологдін Є. В., та ін. Крім того значний внесок у розвиток теорії ПІІ внесли такі класики економічної думки, як: Рікардо Д. японські вчені Кожима та Озава, Кокрофт Д., Рідделл К., Вернон Р., Баклі Л., Кассон Л., Еннар А., Даннінгом Дж. Питанню залучення прямих іноземних інвестицій також присвячені праці: Бірюкова С., Санду І. Акімова Ю., Кособуцька О., Ішина А., Арапова Є., Гурова І., та ін. Однак, незважаючи на широке всебічне висвітлення проблем політики залучення прямих іноземних інвестицій в науковій літературі, це питання потребує ще детальнішого вивчення.

Мета дослідження. Метою роботи аналіз стану та динаміки прямих іноземних інвестицій в економіці Одеського регіону та визначення перспектив та шляхів їх залучення.

Завдання дослідження:

- визначення сутності та особливостей залучення прямих іноземних інвестицій в економіку регіону;
- узагальнення факторів впливу на залучення прямих іноземних інвестицій в економіку регіону;

- узагальнення методів оцінки прямих іноземних інвестицій в економіці регіону;
- надання характеристики Одеського регіону як суб'єкта інвестиційних відносин;
- провести аналіз чинників впливу на стан та динаміку залучення ПІІ в економіку Одеського регіону;
- проаналізувати показники стану, динаміки та структури ПІІ Одеського регіону;
- запропонувати шляхи залучення прямих іноземних інвестицій в економіку Одеського регіону.

Об'єктом дослідження є прямі іноземні інвестиції в економіку Одеського регіону та шляхи активізації їх залучення.

Предмет дослідження це теоретико-методологічні основи та практичні рішення щодо активізації залучення ПІІ в економіку Одеського регіону.

Методи дослідження. Теоретико-методологічну основу дослідження склали основні теоретичні положення вітчизняної і зарубіжної науки в сфері прямих іноземних інвестицій. У процесі роботи використовувалися методи дослідження: аналіз і синтез, індукція та дедукція, системно-структурного аналізу, табличний, графічний, групування, SWOT-аналіз, PEST-аналіз, та методи ранжирування, порівняння, оцінювання. Робота здійснена з використанням офісного пакету MS Office - Microsoft Excel.

Інформаційною основою дослідження є закони України, періодичні та монографічні видання вітчизняних та зарубіжних авторів, статистична інформація Державної служби статистики України та Міністерства економіки України.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків. Загальний обсяг роботи 102 сторінки, у тому числі 32 таблиці, 20 рисунків, список використаних джерел з 93 найменувань.

Публікації. Результати кваліфікаційної роботи апробовано на Науковій студентській конференції «Сучасний стан та перспективи розвитку економіки», 13 квітня 2021 р та опубліковано статтю «Стан та перспективи прямих іноземних інвестицій на сучасному етапі розвитку світової економіки» //, обсяг 0,3 авт.арк.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В ЕКОНОМІЦІ РЕГІОНУ» розглянуто теоретичні аспекти прямих іноземних інвестицій, фактори впливу на прямі іноземні інвестиції та інвестиційну привабливість регіону та методи оцінки прямих іноземних інвестицій.

У другому розділі «АНАЛІЗ ЗАЛУЧЕННЯ ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В ЕКОНОМІКУ ОДЕСЬКОГО РЕГІОНУ» проаналізовано зовнішньоекономічну діяльність Одеського регіону, здійснено аналіз впливу чинників та факторів, що сприяють та заважають залученню прямих іноземних інвестицій в економіку Одеського регіону. Проаналізований вплив прямих іноземних інвестицій на ВРП Одеського регіону.

У третьому розділі «ШЛЯХИ ЗАЛУЧЕННЯ ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В ЕКОНОМІКУ ОДЕСЬКОГО РЕГІОНУ» запропоновано напрями поліпшення інвестиційного клімату регіону та шляхи і заходи залучення прямих іноземних інвестицій в економіку Одеського регіону. Розглянуто можливості імплементації зарубіжного досвіду залучення ПІІ в Одеський регіон, запропоновано впровадити муніципальний SMM як один із інструментів підвищення інвестиційної привабливості Одеського регіону, узагальнена диверсифікація напрямків залучення ПІІ в економіку Одеського регіону.

ВИСНОВКИ

Таким чином, після проведення дослідження стану та перспектив залучення прямих іноземних інвестицій в економіку Одеського регіону можна дійти наступних висновків:

1. В економічній літературі існує велика кількість теорій, які пояснюють причини руху міжнародного капіталу. Однак жодна теорія не може повністю пояснити всієї специфіки прямих іноземних інвестицій. Особливо хотілося би виділити такі праці як: модель Кожіма і Озава (1982 р.), модель Кокрофта і Рідделла (1991), теорію інтерналізації Баклі & Кассон (1976) і Еннар (1982), теорію граничної ефективності інвестицій (МЕІ). Особливої уваги заслуговує праця Дж. Даннінга, а саме його парадигма OIL переваг що пояснює види і моделі інвестиційної діяльності.

2. Якщо ж говорити про те що впливає на залучення прямих іноземних інвестицій то одну з ключових ролей тут грають фактори інвестиційної привабливості регіону. Класифікацій цих факторів дуже велика кількість, так наприклад UNCTAD щорічно публікує доповідь про світові інвестиції, де виділяє 4 базових фактори інвестиційної привабливості регіону або країни: Привабливість ринку, ціна та якість робочої сили та її доступність, наявність природних ресурсів та наявність інфраструктури. Але найбільш інтерес в мене викликала класифікація факторів розроблена в 1980-і рр. німецьким дослідником П. Теша. саме ця класифікація дає найбільш широке пояснення факторів впливу на інвестиційну привабливість регіону. Але даний момент ця теорія дуже мало вивчена нашими вітчизняними спеціалістами та авторами в сфері економіки.

3. Вперше порівняльні оцінки інвестиційної привабливості країн та регіонів з'явилися більше 50 років тому. Перша робота в цій області була проведена вченими Гарвардської школи бізнесу в 1969 р. В основу міжкраїнного зіставлення була покладена експертна шкала. За ці 50 років з'явилась дуже велика кількість методів оцінки інвестиційної привабливості. Умовно їх можна поділити на три групи: економіко-математичні методи, методи факторного аналізу та методи експертних оцінок. Але кожні групи методів мають свою сильні та слабкі сторони. Економіко-математичні методи не використовують якісні показники, а методи експертних оцінок покладаються на думки експертів, які часто можуть виявитися суб'єктивними. Все це говорить про те, що сьогодні складно об'єктивно оцінити

реальну інвестиційну привабливість регіону використовуючи лише один метод оцінки.

4. Якщо говорити про інвестиційну привабливість Одеського регіону то вона є дуже високою. Так ВРП регіону в період з 2015 по 2019 рр. збільшилася майже в два рази. Особливо хочеться виділити географічне положення регіону. Завдяки ньому в Одеському регіоні знаходиться 75 % морегосподарського комплексу України та 7 морських портів. Прекрасні кліматичні умови вивели Одеську область в лідери з виробництва сільськогосподарської продукції тут виробляють 4.9% всієї сільськогосподарської продукції країни. Так масштаб експорту товарів за 2015 – 2019 рр. склав 8114223,1 тис. дол. (головним товаром експорту були саме продукти рослинного походження). А масштаб експорту послуг склав 4010897,5 тис. дол. (найбільше за масштабом в розглянутий період регіон експортував саме транспортні послуги).

5. Провівши SWOT-аналіз та PEST-аналіз можна з упевненістю сказати що Одеський регіон є досить сприятливим та привабливим, проте потребує серйозної реструктуризації та оновлення основних фондів, підвищення якості послуг, зменшення бюрократії відповідно до вимог ринкової економіки, європейських та світових стандартів якості в цій галузі. Та на найближчі п'ять років Україна та наш регіон будуть дуже привабливі в якості об'єкта для вигідних інвестицій, в ключових факторах PEST-аналізу вірогідність змін дуже мала. Єдиним вагомим мінусом є бойові дії на території Донецької та Луганської областей які підвищують імовірність розвитку військових дій в країні.

6. Якщо проаналізувати динаміку прямих іноземних інвестицій за останні роки (2016 р. – 2020 р.) то можна дійти таких висновоків: Масштаб ПІІ в регіон склав 6282761,6 тис. дол. Найбільш привабливими для інвесторів є такі галузі як: промисловість (2665564,7 тис. дол.), транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність (1508499,6 тис. дол.) та операції з нерухомим майном (1028534,9 тис. дол.). Найбільшими інвесторами регіону за ці роки були: Велика Британія (425859,6 тис. дол.), Кіпр (2093241,2 тис. дол.), Монако (233775,1 тис. дол.), Нідерланди (491377,1 тис. дол.), Німеччина (284345,6 тис. дол.). Найбільш привабливими для інвестицій були такі міста: м. Одеса, м. Чорноморськ, м. Южне, та Лиманський район.

7. Також був проведений аналіз інвестиційної привабливості регіону за індексом Бери, можна підвести висновок що регіон має середні ризики для діяльності інвесторів. Але найближчий час макроекономічне середовище може стати кращим через відкриття на ринку землі на території нашої країни.

8. Якщо говорити про додаткові шляхи залучення ПІІ то варто взяти до уваги іноземний досвід. Базові заходи щодо створення сприятливого інвестиційного клімату повинні здійснюватися в рамках комплексу заходів державної економічної політики, спрямованого на стабілізацію економічного становища в країні та створення загальноекономічних і політичних передумов для розвитку інвестиційного процесу та відновлення сталого економічного зростання. Забезпечення сприятливих умов для припливу ПІІ вимагає радикального спрощення процедур реєстрації підприємств і організацій з іноземними інвестиціями. Також

потрібно розробити досконалу систему страхування прямих іноземних інвестицій в Україні.

9. Доцільним буде використання соціальних мереж. Особливо таких як Facebook, LinkedIn, AngelList (остання до речі і націлена на роботу с потенційними інверторами. Тут будь який проект здатен знайти свого інвестора з будь якою точки нашої планети). Використання соціальних мереж для підвищення інвестиційної привабливості та для ведення інформаційної політики для підвищення довіри підприємців та населення до ПІІ має дуже великий потенціал.

10. Кожен регіон нашої країни унікальний, та цим відрізняється від інших. І в одному регіоні України можна легко реалізувати ті проекти які неможливо реалізувати в інших регіонах. Тому для кожного регіону також доцільно буде обрати саме ті проекти реалізація яких буде можлива чи принесе більше прибутку саме в цих регіонах. Так в Одеському регіоні можлива реалізація проектів в сфері: туризму, промислової риболовлі, органічного сільського господарства, виноробства та багато іншого.

АНОТАЦІЯ

Крицький В. П., «Стан та перспективи залучення прямих іноземних інвестицій в економіку Одеського регіону»

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності 6.05051 «Міжнародні економічні відносини» за освітньою програмою «Міжнародна економіка». - Одеський національний економічний університет. - Одеса, 2021 р.

Кваліфікаційна робота бакалавра складається з трьох розділів. Об'єктом дослідження є прямі іноземні інвестиції в економіку Одеського регіону та шляхи активізації їх залучення.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти прямих іноземних інвестицій, фактори впливу на прямі іноземні інвестиції та інвестиційну привабливість регіону та методи оцінки прямих іноземних інвестицій.

Проаналізовано зовнішньоекономічну діяльність Одеського регіону, здійснено аналіз впливу чинників та факторів, що сприяють та заважають залученню прямих іноземних інвестицій в економіку Одеського регіону. Проаналізований вплив прямих іноземних інвестицій на ВРП Одеського регіону.

Запропоновано напрями поліпшення інвестиційного клімату регіону та шляхи і заходи залучення прямих іноземних інвестицій в економіку Одеського регіону..

Ключові слова: прямі іноземні інвестиції, інвестиційна привабливість, фактори прямих іноземних інвестицій, методи оцінки прямих іноземних інвестицій, Одеський регіон.

ANNOTATION

Kritsky V.P., «State and prospects of attracting foreign direct investment in the economy of the Odessa region»

Qualifying work for a bachelor's degree in specialty 6.05051 "International Economic Relations" in the educational program "International Economics". - Odessa National Economic University. - Odessa, 2021.

The bachelor's thesis consists of three sections. The object of the study is foreign direct investment in the economy of the Odessa region and ways to increase their involvement.

The paper considers the theoretical aspects of foreign direct investment, factors influencing foreign direct investment and investment attractiveness of the region and methods of assessing foreign direct investment.

The foreign economic activity of the Odessa region is analyzed, the analysis of influence of the factors and the factors promoting and interfering with attraction of direct foreign investments in economy of the Odessa region is carried out. The influence of foreign direct investment on GRP of Odessa region is analyzed.

The directions of improvement of the investment climate of the region and ways and measures of attraction of direct foreign investments in the economy of the Odessa region are offered.

Key words: foreign direct investment, investment attractiveness, factors of foreign direct investment, methods of foreign direct investment assessment, Odessa region.